

Spoštuj starost!

Mladinska enodejanjka.

OSEBE:

Ded; Janez, njegov sin; Meta, njegova snaha. Janko, Peter, Minka, Tonček, njuni otroci. Mica, dedova sestra. Stražnik občinski, dva delavca kot nosača.

Kmetiška soba pozimi. V ozadju vrata in zraven njih eno okno ali dve, kjer se vidi vun na s snegom pokrito pokrajino. Na desni bolj spredaj vrata v čumnato in starinska stenska ura, v kotu zadaj miza s klopni. Na levi v sprednjem kotu velika zelena peč z zapečkom in s klopjo na obeh straneh, a v zadnjem kotu postelja.

PRVI PRIZOR.

Ded sam.

D e d,

(slaboten starec z belimi lasmi sedi na zapečku in si ogreva roke ob peči. Poleg njega stoji njegova, na steno naslonjena palica. Ded govori počasi in s tresočim glasom).

Oh, starost, starost mene tlači,
hudo je, ko je človek star;
četudi v hiši sem domači,
zdaj tu sem nepotrebna stvar.
Prostora malo potrebuje
telo mi velo in suhó,
želodec mi odpoveduje,
oblečen sem tako slabó...
A vendar v hiši sem na poti
in pa nadležen vsem ljudem;
obup se večkrat me poloti,
potožiti nikdar ne smem.
Saj tu z menoj ne govorijo,
kot govore ljudje z ljudmi,
osorno le namé kričijo,
zbadljivo zro me od strani.
Vsak grižljaj mi obgodrnjajo,
pa naj krompir je ali sok;
če kdaj kaj boljšega mi dajo,
obkoli brž me trop otrok.
A če imel bi krepke roke
in skočne noge še sedaj,
da škornje bi obul visoke
in drva sekal kot nekdam:

Potem vsi vljudnejši pač bili
in ljubeznivejši z menoj
ter kak priboljšek privoščili
za bolni bi želodec moj!
Ker sem za nič, pa res na sveti
sam sebi že odveč se zdim...
O, Bog, ti meni daj umreti,
da drugim prostor naredim!

DRUGI PRIZOR.

Prejšnji. — Peter, Minka, Tonček
(se pripode iz šole v sobo skozi zadnja vrata, pomečejo šolske reči na mizo in si otepajo sneg z oblek in obuval).

P e t e r.

Kako prijetno tu doma
v topló zakurjeni je sobi!

M i n k a.

Seveda, tukaj ni snega,
in burja ti v uho ne trobi!

T o n č e k.

Moj palček v črevlju več ne čuti,
zato brž moram se sezuti!

(Sezuje si črevlje in v samih nogovicah teka gori in doli po sobi,
da se ugreje).

P e t e r

(stopi pred deda).

Oj, očka, stari očka vi,
vaš vnuk vam dober dan želi
in vas blagruje, da živeti
zamorete tako lepo!
Sneženi krijejo zameti
tam zunaj čez in čez zemljó;
razsaja burja, da je strah,
dviguje v zrak sneženi prah
ter steze, ceste z njim zasiplje,
da cvili pod nogó in škriplje!
Hiteti mora človek zdaj
po ozki zameteni gazi,
da pride prej iz kraja v kraj
in si života ne premrazi...

D e d.

Kdor mlado, zdravo kri še ima,
pač mar mu ni najhujša zima,

saj vsako leto zimski čas
obišče s snegom, z mrazom nas!

P e t e r.

Seve, pred zimo strah ni vas,
ki kakor kralj na svojem troni
sedite za pečjo gorkó!
Na delo vas nihče ne goni,
in polno skledo vam celo
postavljajo pod brado drugi.
Le žlico primete v rokó,
in jed vam gre po grla strugi,
a najbrž radi bi še to,
da tudi pital bi vas kdo!

D e d.

Boga zahvali mi, fantiček,
da ti že tak si goden ptiček,
da ti pomoči treba ni,
ko skleda pred teboj stoji!

P e t e r.

Le trinajst let sedaj jaz štejem,
pa hodim v šolo dan za dnem,
na poti se grede ugrejem
in v šoli se učim, da vem:
okrogla zemlja je kot buče,
vsak dan okolo se zasuče
in v letu sonce obleti!
Še mnogo drugih vem reči,
da mogel pripovedovati
dni cele bi jih in noči.
V Ameriko že znam pisati,
po nemško črke, stavke brati,
računam pa kar iz glavé
in štejem že nazaj po dve!

M i n k a,

(ki si je mela otrple roke ter hodila semtertja po sobi, stopi k Petru).

Če ne poprej, čez leta tri
pa tudi jaz vse to bom znala!
Da že sedaj več znam kot vi,
to kmalu vam bom dokazala.

D e d.

Da toliko že znate, to
koristilo le vama bo;

od učenosti zgolj med kmeti
pa vama bo težko živeti!

P e t e r.

Če v šoli nisem, jaz pomagam
doma pri vsakem delu že
in delat hodim na polje.
Pridelke tam na voz nalagam
in v shrambo nosim od voza,
kar kdaj domov se pripelja.
Pa tudi malo in veliko
sekiro, žago in motiko
prijeti in rabiti znam
in gnoj tresiti ni me sram.
Kaj delate pa vi, kaj veste?
Na svetu ste samo, da jeste,
a slišali ste menda že,
da kdor ne dela, naj ne jé!

(Odstopi in gre k mizi).

D e d.

Če te besede tvoje bile,
hudo bi res me užalile;
ker vem pa, da so od drugod,
nič ne zamerim teh ti zmot.

M i n k a.

Lasé že bele vse
od starosti imate,
a brati in pisati še
pa prav nič mi ne znate!
Če hočete, naš ded,
jaz bodem vas učila;
iz Abecednika najpred
in potlej iz Berila.
A, be, ce, če, de, e —
črk prvih so postave;
praseta, koze in ovcé
pač manjše so kot krave.
Zbezljajo krave vse,
kozé, ovcé ne znajo;
volk jih raztrga in požrè,
kmet prazno ima stajo.
Za danes je dovolj,
a jutri iz Berila,

kaj delata nam konj in vol,
 to bova se zmenila.
 Zdaj pa za šolo kaj
 bom delati začela.
 Pa kaj prej v roke vzamem naj,
 ker toliko je dela?
 Ko čipke dokončam,
 ki jih je še podšiti,
 še dolgo pesem se imam
 na pamet naučiti!
 Najprej spisala si
 pa bi nalogo rada;
 a prsti so od mraza mi
 še trdi kakor klada.
 Vi, očka, pa skrbi
 nobenih ne poznate;
 v brezdelju vam vsak dan zbeži,
 res dobro se imate!
 (Obrne se, gre k peči in si greje prste).

D e d.

Zahvalim se ti, gospodična,
 za ta pozdrav tvoj preučeni!
 Da tvoja sodba je krivična
 in nedostojna proti meni,
 to sama še spoznala boš,
 če stara kdaj postala boš!

(Dalje.)

V samotni uri.

*Nebo rosi že na zemljó Kot noč v neurju, ko jo blisk
 tajinstven mir, in tisoč strun preganja, zvezd si zaželi,
 brni v ozračju, ki pojo miru si duša na obisk,
 mehko mi pesem kot baržun. želi si lepih, mladih dni.*

Vinko Klanšek.

